

гармонії та симетрії та залучення до курсів природо-наукових дисциплін, історії природознавчих наук як складової частини культури, інформації про наукову творчість, та життя великих вчених, зокрема вчених, які працювали на кафедрі загальної та експериментальної фізики НТУ «ХПІ».

A.A.Mamalui, S.D.Gapochenko, A.Ya.Dulfan, Yu.Ye. Tverytnykova

ABOUT SOME ASPECTS OF HUMANIZATION OF GENERAL PHYSICS COURSE

There are considered two possible aspects of humanization of high technical education — integration of the natural sciences and the humanities on the basis of aesthetical principles of beauty, harmony and symmetry and inclusion the history of natural sciences as the constituent of general culture, information about the scientific creative work and life of great scientists, particularly the scientists, working at the Department of General and Experimental Physics of NTU «KhPI» to the course of physics.

Стаття надійшла до редакції 20.01.2010

УДК 378.141

*Є.В. Воробйова, Н.В. Підбуцька
г. Харків, Україна*

ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ – БАЗОВИЙ ПРИНЦИП РОЗВИТКУ ОСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Постановка проблеми. Освіта – це один з важливіших соціальних інститутів, що забезпечують культурну наступність поколінь й готовність людини до виконання соціальних і професійних ролей. Особливості сучасної системи освіти полягають у тому, що її реформування відбувається на фоні високої динаміки змін у суспільстві, неоднорідності та обмеженості ресурсів освітніх організацій. У таких умовах число нових проблем і породжених ними нових задач, над вирішенням яких доводиться працювати освітнім установам, невинно зростає.

Аналіз досліджень і публікацій свідчить, що дослідження шляхів удосконалення управлінського процесу на різних рівнях діяльності освітніх організацій стає актуальною проблемою сучасного менеджменту в освіті. Проблеми освітнього менеджменту у своїх роботах розглядають відомі фахівці педагогічної та психологічної науки. Зокрема, проблему професійно-педагогічної підготовки керівників системи освіти досліджують Н.В. Кузьміна, Ю.М. Кулюткін, І.П. Підласий, М.М. Поташник, А.М. Столяренко. Проблеми оптимізації діяльності навчальних закладів у контексті удосконалення освітнього менеджменту розробляють В.В. Олійник, В.П. Симонов, Л.М. Карамушка, Л. Калініна, О.М. Капітанець.

Метою даної статті є аналіз діяльності освітніх організацій у сучасних умовах та визначення основних напрямів ефективного педагогічного менеджменту, як вирішального фактору їх розвитку.

Виклад основного матеріалу.

Поняття “менеджмент” вже укорінилось в нашому житті як процес, що характеризує управлінський вплив переважно на соціальні системи. Більшість людей поняття “менеджер”

ототожують з образом керівника нового покоління, який використовує у своїй роботі сучасні гуманістичні підходи до управлінського процесу.

На думку провідних американських спеціалістів, менеджмент – це не управління предметами, а організація та управління працею людей, це система щоденного та перспективного планування, прогнозування й організації виробництва, реалізації продукції і послуг з метою отримання максимального прибутку (матеріального, інтелектуального, духовного).

Аналіз наукових джерел [1, 2, 3, 4] свідчить, що існує багато різних визначень менеджменту залежно від так званої школи управління (табл.).

Таблиця

Сутність та зміст поняття “менеджмент”

Інваріанти поняття “менеджмент”				
Наука та мистецтво	Процес	Функція	Апарат управління	Категорія людей
мистецтво, що, як будь-яка наука, базується на концепціях, теоріях, принципах, формах, методах	інтеграційний процес з професійного формування організації та управління нею, відповідно до цілей із використанням визначених засобів	виконання функцій планування, організації, координації, мотивації, контролю праці робітників для досягнення організаційних цілей	ефективне використання та координація всіх ресурсів організації (людських, матеріальних, фінансових тощо) для досягнення її цілей	менеджери, робота яких полягає в організації та управлінні зусиллями всього персоналу для досягнення цілей

Таким чином, з одного боку, менеджмент можна розглядати як науку, що робить вагомий внесок у розвиток суспільних відносин та сприяє реалізації суспільних потреб, а з іншого – як процес, що здійснюється апаратом управління чи категорією людей засобами реалізації визначеної системи функцій. У свою чергу, цей процес є об’єктом дослідження науки менеджменту з метою його вдосконалення та адаптації до суспільних потреб.

На сучасному етапі розвитку суспільного життя однією з провідних галузей менеджменту стає освітній, який має свою специфіку та притаманні тільки йому закономірності. Така специфіка зумовлена особливостями предмету, продукту, знарядь та результатів праці менеджера освіти. *Предметом* праці менеджера освітнього процесу є діяльність суб’єкта управління. *Продуктом* праці менеджера є інформація про навчально-виховний процес. *Знаряддям* праці є слово, мова, методичне, інформаційне і матеріально-технічне забезпечення навчально-виховного процесу. *Результатом* праці менеджера є рівень грамотності, вихованості та розвитку об’єкта менеджменту – учнів. Менеджмент в освіті – це комплекс принципів, методів, організаційних форм та технологічних прийомів управління освітнім процесом, спрямований на підвищення його ефективності. Фахівці з проблем освітнього менеджменту виділяють такі його функції: 1) прийняття розумного рішення; 2) організація виконання прийнятих рішень, створення належних умов для ефективної роботи освітнього закладу, кожного учасника освітнього процесу, забезпечення мотивів та стимулів їх діяльності; 3) контроль виконання рішень.

Розвиток теорії управління освітою викликав безліч трактувань цього явища, внаслідок чого й у практичній діяльності керування освітнім процесом виникли такі поняття, як педагогічний менеджмент, дидактичний менеджмент, менеджери освіти, навчально-

пізнавального, навчально-виховного процесів. Педагогічний менеджмент розвивається в межах освітнього менеджменту, має свою специфіку у зв'язку з виконанням особливої функції – створення систем управління педагогічними процесами.

За визначенням В.П. Симонова [5, с. 29] “педагогічний менеджмент – це комплекс принципів, методів, організаційних форм і технологічних прийомів управління освітнім процесом, спрямований на підвищення його ефективності”. На думку автора, освітній процес – це сукупність таких складових: навчально-пізнавального, навчально-виховного і самоосвітнього процесу.

Таким чином, об'єктом педагогічного менеджменту є управління педагогічними системами, що функціонують в умовах ринку. Предметом педагогічного менеджменту є протиріччя, закономірності, відносини процесу управління навчальними закладами та освітніми організаціями. Тому, у контексті досліджуваної проблеми, важливо проаналізувати сутність і зміст освітніх організацій.

Загалом, організація – це складний механізм, у якому переплетені різні інтереси особистості та груп, стимули та обмеження, жорсткі технології та інновації, безумовна дисципліна та вільна творчість, нормативні вимоги та неформальні ініціативи. Її розвиток є продуктивним за умов наявності обґрунтованої стратегії та ефективного використання наявних ресурсів. Існують різні трактування терміну “організація”. По-перше, його використовують для характеристики діяльності з упорядкування всіх елементів певного об'єкту у часі та просторі. У такому контексті організація тотожна із поняттям “організовувати”. По-друге, організація досліджується як об'єкт, що має упорядковану структуру, у якому співіснують різні зв'язки (фізичні, технологічні, економічні, правові тощо) та людські ресурси. В рамках управлінського процесу організація визначається як його складова й передбачає структурування діяльності всіх систем (соціальної, економічної, технологічної тощо) та забезпечення ефективної взаємодії між ними для досягнення визначеної мети.

Визначаючи зміст та специфіку освітніх організацій доцільним вважаємо зазначити, що такі організації на відміну від інших типів відрізняються особливістю й складністю місії, яка полягає у забезпечення навчання, виховання та розвитку особистості. Кінцевим продуктом функціонування освітньої організації, як зазначає Л.М. Карамушка, “...є “живий” об'єкт, особистість – соціальна особа, залучена до суспільних стосунків, діяч (суб'єктів) цих стосунків” [6, с. 120].

В рамках аналізу розвитку освітніх організацій доцільним вважаємо розглянути особливості їхнього управлінського процесу. Як відомо з теорії організаційного розвитку та практики управління будь-яка організація має внутрішню (рис. 1) та зовнішню структуру управління, що впливає на ефективність її діяльності.

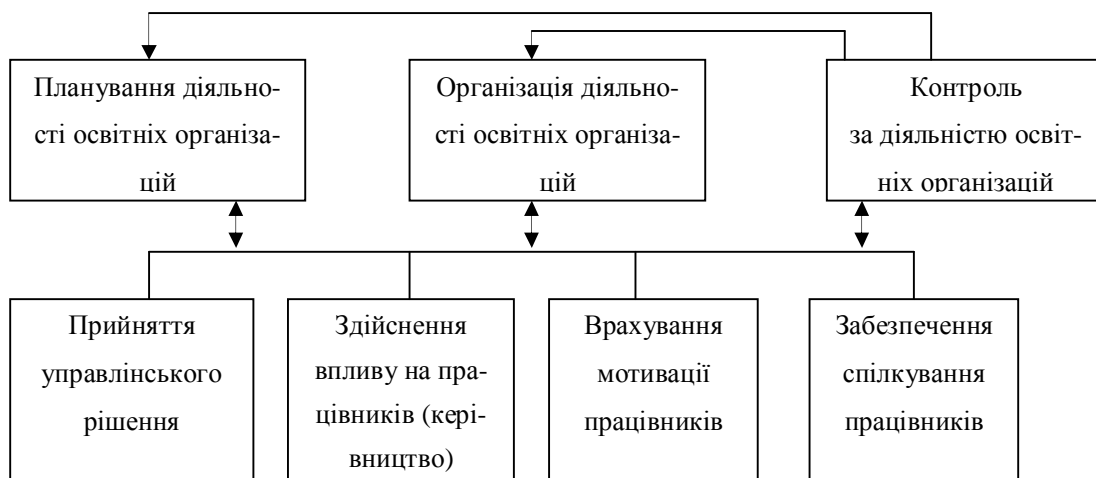

Рис. 1. Внутрішня структура управління освітніми організаціями [6, с. 107]

Аналізуючи наведену структуру управління можна зазначити, що вона має два рівні: базовий та психологічний. Управлінський процес внутрішньої структури слід розглядати як єдиний, що реалізується у взаємодії рівнів. Тому важливим стає визначення задач та ефективних шляхів реалізації місії освітніх організацій.

Підвищення ефективності навчально-виховного процесу сьогодення визначається формуванням сучасних управлінських відносин, зростання керованості цього процесу. На думку більшості дослідників з означеної проблеми [7], процес керівництва складними імовірнісними системами (навчальна група, навчальне середовище, навчальний процес) за допомогою простих методів (впливає з кібернетичного закону розмаїтості, відкритого У.Ембі) не буде ефективним. Пізнання законів взаємодії елементів цих систем має своєю кінцевою метою використання їх на практиці на будь-якому рівні освітньої системи, у тому числі й на рівні навчальної групи.

Розв'язання такої задачі можливе за умов орієнтації керівників не на авторитарний зовнішній вплив на людей, їхню діяльність та поведінку, а на ефективну взаємодію з ними, що здатна стимулювати зустрічну активність учасників освітнього процесу, забезпечити їх прагнення до саморозвитку. Як відомо, об'єктом управління педагога виступає не учень (студент), а його пізнавальна діяльність. Тому викладачеві як суб'єкту управлінського процесу необхідно володіти управлінськими знаннями, знати закони та принципи розвитку освітніх систем і систем управління освітніми організаціями. Ці знання та їх застосування на практиці дозволить суб'єкту управління зрозуміти еволюцію взаємодії всіх частин освітньої системи.

Таким чином, головним призначення педагогічного менеджменту в освітніх організаціях є створення ефективного освітнього середовища, що відповідає сучасним вимогам та суспільним потребам. Безпосередньо управління в освітніх організаціях передбачає координацію діяльності всіх її компонентів: 1) *ресурсів* (людських, економічних, інформаційно-методичних, матеріально технічних тощо); 2) *навчально-виховного процесу* (технологія навчання); 3) ефективного використання *продукту освіти*.

Висновки даного дослідження та перспективи подальших розробок з даного напрямку. Проведений аналіз поставленої проблеми дозволяє констатувати необхідність розробки ефективних програм розвитку освітніх організацій на основі законів та принципів педагогічного менеджменту, що передбачає створення необхідних умов для ефективного функціонування всіх компонентів освітньої системи. Перспективу подальшої розробки шляхів удосконалення діяльності освітніх організацій вбачаємо у дослідженні проблеми розвитку та впровадження педагогічного менеджменту на рівні навчально-виховного процесу.

Список літератури: 1. Андрушків Б.М. Основи менеджменту / Б.М. Андрушків, О.Е. Кузьмін – Львів : “Світ”, 1995. – 294 с. 2. Будди Д. Основи менеджмента / Бодди Д., Пзй-тигон Р. ; пер. с англ. Ю.Н. Каптуревского. – СПб : Изд-во “Питер”, 1999. – 810 с. 3. Мартиненко Н.М. Основи менеджмента: [Учебник] / Н.М. Мартыненко.– К.: Каравела, 2003. – 496 с. 4. Мескон М.Х. Основи менеджмента: [пер. с англ.] / М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури – М.: Дело, 1997. – 704 с. 5. Симонов В.П. Педагогический менеджмент: [Учебное пособие] / В.П. Симонов. – М., 1997. – 216 с. 6. Карамушка Л.М. Психологія освітнього менеджменту: [Навч. посібник] /Л.М. Карамушка. – К.: Либідь, 2004. – 424 с. 7. Шамова Т.И. Управление образовательными системами: [Учебное по-

собие] / Т.И. Шамова, П.И. Третьяков, Н.П. Капустин. Под ред. Т.И. Шамоной. – М., 2002. – 354 с.

Є.В. Воробйова, Н.В. Підбуцька

ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ – БАЗОВИЙ ПРИНЦИП РОЗВИТКУ ОСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЙ

У статті проаналізовано актуальну проблему розвитку педагогічного менеджменту. Визначені напрями його розвитку з метою ефективності функціонування освітніх організацій. Намічено цілі подальших досліджень поставленої проблеми у контексті удосконалення управлінського процесу в освітніх організаціях.

Е.В. Воробьева, Н.В. Подбуккая

ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ – БАЗОВЫЙ ПРИНЦИП РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

В статье проанализирована актуальная проблема развития педагогического менеджмента. Определены направления его развития для эффективности функционирования образовательных организаций. Намечены цели дальнейших исследований поставленной проблемы в контексте совершенствования управленческого процесса в образовательных организациях.

Y. Vorobyova, N. Pidbutska

PEDAGOGICAL MANAGEMENT BASIS OF DEVELOPMENT IN THE EDUCATIONAL ORGANIZATIONS

In article the actual problem of development of pedagogical management is analysed. Directions of its development for efficiency of functioning of the educational organisations are defined. The purposes of the further researches of the put problem in a context of perfection of administrative process in the educational organisations are planned.

Стаття надійшла до редакції 11.02.2010

УДК 378

*М.П. Згурская
г. Харьков, Украина*

ПОНЯТИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД В КОНТЕКСТЕ ВЫСШЕГО ПРОФИЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Общая постановка проблемы. В системе высшего образования одной из центральных проблем является проблема формирования и повышения уровня профессиональной культуры преподавателя вуза, т.к. инновационные процессы, происходящие в педагогической теории и практике, предъявляют серьезные требования к подготовке будущих преподавательских кадров, особенно в высшей школе. Приобретают особую актуальность проблемы, связанные с изучением различных характеристик профессионально-педагогической культуры преподавательских кадров. Формирующаяся парадигма образования предполагает, что они должны обладать качествами подлинного интеллигента, со-